

leiding van het fusilleren van de vijf Rotterdamse gijzelaars (15 augustus '42) een artikel geschreven waarin zij gesteld had dat, binnen bepaalde grenzen, zodanig ingrijpen volkenrechtelijk niet volstrekt verboden was; dat artikel werd, zonder nader overleg met haar, door van Randwijk en van Namen drastisch gewijzigd – na een daverende ruzie trad zij toen uit de redactie.

Het gebeurde was voor haar slechts de druppel geweest die de emmer had doen overlopen. Ze had, vertelde zij later aan de Enquêtecommissie, 'eigenlijk steeds meer principiële bezwaren (gekregen) tegen de leiding van van Randwijk. Hij was erg pro-Russisch, pro-communistisch zou ik bijna zeggen, zonder dat hij nu zelf communist was.'<sup>1</sup> Die bezwaren werden door Spielman op dat moment nog niet ten volle gedeeld. Deze had wel al moeilijkheden gehad met delen van het verspreiders-apparaat. Hier zaten veel gereformeerden in en sommigen hunner hadden geweigerd, bepaalde nummers door te geven waarin hoofdartikelen van van Randwijk stonden waarmee zij het op een aantal punten principieel niet eens waren. 'De man is communist', werd wel gezegd en die zaak liep na het uittreden van mej. van der Molen zo hoog op dat een gesprek gearrangeerd werd tussen de centrale leiding van *Vrij Nederland* en een vooraanstaand leider van het ondergrondse anti-revolutionaire kader, dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot. Van Randwijk kon diens bezwaren slechts voor een deel ontzenuwen, tot een verdere breuk kwam het intussen niet. Het conflict was evenwel niet wezenlijk bijgelegd; van Randwijk was geen moment van plan, zijn hoofdredactionele koers te wijzigen en dat Bruins Slot veel indruk op hem gemaakt heeft, betwijfelen wij: deze was een vertegenwoordiger van de traditionele democratische partijen die, zo meende van Randwijk, hun historische kans gemist en hun tijd gehad hadden. Een nieuw Nederland moest ontstaan! Vooral moest voorkomen worden dat die traditionele partijen in de overgang bij de bevrijding de touwtjes weer in handen kregen! Dat laatste was ook de opvatting van de nieuwe chef-staf van de OD, jhr. P. J. Six, en tussen hen beiden kwam het in de herfst van '42 tot een politiek monsterverbond dat wij later in dit hoofdstuk zullen beschrijven. Er waren in die tijd (wij stipten het al aan bij de beschrijving van de overval van Joure) talrijke verbindingen tussen de Ordedienst en de *Vrij Nederland*-groep.

Het conflict met mej. van der Molen en met Bruins Slot bleef niet de enige bron van spanningen. In de herfst van '42 sloeg de *Sicherheitspolizei* toe: de twee drukkers die *Vrij Nederland* drukten, werden in september gearresteerd en door de infiltratie van twee *V-Männer* werden in oktober grote gaten geslagen in het verspreiders-apparaat. Van Randwijk en van Namen

<sup>1</sup> Getuige G. H. J. van der Molen, *Enq.*, dl. VII c, p. 300.